

Lausunto Pohteen sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämissuunnitelman luonnoksesta 2027–2030, syksy 2026

Vastaaja:

-

Vastaus:

08.10.2026, 11.18 - 08.10.2026, 11.22

1. Lausuntoa antavan rooli *

Organisaation puolesta, organisaation nimi:

Neljä Astetta Oy

2. Lausuntoa antavan yhteystiedot *

Etunimi	Toni
Sukunimi	Sipiläinen
Sähköposti	toni.sipilainen@4astetta.fi

3.

Palveluiden järjestämistä ja palvelurakenteen kehittämistä tulee tarkastella ennen kaikkea asiakkaiden tarpeiden, palvelujen saatavuuden ja vaikuttavuuden näkökulmasta. Käytännön kokemukset useilta hyvinvointialueilta osoittavat, että oman palvelutuotannon nopea kasvattaminen ei yksinään ole ratkaissut palveluiden saatavuuteen liittyviä haasteita. Päinvastoin useilla alueilla on jouduttu palauttamaan tai lisäämään ostopalveluiden käyttöä sen jälkeen, kun oman tuotannon kapasiteetti ei ole kyennyt vastaamaan asiakkaiden palvelutarpeisiin riittävän nopeasti, joustavasti tai vaikuttavasti.

Erityisesti lasten, nuorten ja perheiden palveluissa asiakkaiden tilanteet edellyttävät usein intensiivistä, nopeasti käynnistyvää ja yksilöllisesti toteutettavaa tukea. Hyvinvointialueen oman tuotannon haasteina näyttäytyvät henkilöstön riittävyys, palvelujen saatavuus, toiminta-aikojen joustamattomuus sekä kyky vastata nopeasti muuttuviin asiakastilanteisiin. Näissä tilanteissa yksityiset palveluntuottajat ja ostopalvelut ovat merkittävä osa palvelujärjestelmää eikä niiden roolia tule arvioida pelkästään kustannusnäkökulmasta, vaikka kustannukset ovat halvempia kuin julkinen tuotanto.

Asiakastyössä korostuu myös havainto siitä, että sosiaali- ja terveyspalveluiden välinen yhteistyö ei tällä hetkellä toteudu riittävän vaikuttavasti asiakkaiden monialaisiin tarpeisiin nähden. Monet lapset, nuoret ja perheet tarvitsevat samanaikaisesti mielenterveys-, päihde-, sosiaali- ja perhepalveluiden tukea. Kun palvelukokonaisuus ei toimi yhtenäisesti, vastuu asiakkaan tilanteesta siirtyy usein lastensuojelulle, jonka perustehtävä kuormittuu muiden palveluiden puutteiden vuoksi.

Lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdeongelmat muodostavat kasvavan haasteen. Ilmiö tunnistetaan laajasti eri viranomaisten toiminnassa, mutta palveluiden saatavuus ja riittävyys eivät tällä hetkellä vastaa tarpeeseen. Erityistä huomiota tulee kiinnittää lasten ja nuorten päihdepalvelujen saatavuuteen sekä varhaisen tuen vahvistamiseen ennen ongelmien syvenemistä.

Koulujen kanssa tehtävää yhteistyötä tulee vahvistaa merkittävästi. Käytännön asiakastyössä koulunkäyntiin, poissaoloihin ja oppilaitokseen kiinnittymiseen liittyvät haasteet näkyvät edelleen vahvasti. Tämän vuoksi tarvitaan nykyistä enemmän jalkautuvaa työtä peruskouluihin, toiselle asteelle sekä ammatillisiin oppilaitoksiin. Ongelmien tunnistaminen ja niihin puuttuminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa on sekä asiakkaan että palvelujärjestelmän näkökulmasta tarkoituksenmukaista.

Myös lasten ja nuorten terapiatakuun toteutuminen herättää kysymyksiä palveluiden tosiasiallisesta saatavuudesta. Mikäli kasvatus- ja perheneuvonnan palveluja samanaikaisesti vähennetään tai niiden saatavuus heikkenee, tulee arvioida, miten terapiatakuun tavoitteet voidaan käytännössä toteuttaa ja mistä palvelut asiakkaille järjestetään.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää myös nuorten työikäisten palveluihin. Kyseessä on kasvava asiakasryhmä, jonka tarpeisiin nykyinen palvelujärjestelmä ei vielä riittävästi vastaa. Vaikka palvelujen kehittämistä on käynnistetty, tarvitaan konkreettisia ja nopeasti käyttöön otettavia ratkaisuja. Riittävän varhainen tuki ehkäisee syrjäytymistä, vähentää raskaampien palveluiden tarvetta ja tukee nuorten kiinnittymistä koulutukseen, työelämään ja yhteiskuntaan.

Palvelujärjestelmän kehittämisessä tulisi tarkastella myös palvelusetelien käyttöä esimerkiksi perhetyössä ja sosiaaliohjauksessa. Palvelusetelit voivat täydentää hyvinvointialueen omaa palvelutuotantoa, lisätä asiakkaiden valinnanmahdollisuuksia sekä parantaa palvelujen saatavuutta tilanteissa, joissa oma tuotanto ei kykene vastaamaan kysyntään.

Yhteenvetona voidaan todeta, että palvelujen järjestämisessä ratkaisevaa ei ole palveluntuottajan omistuspohja vaan asiakkaan mahdollisuus saada oikea-aikaista, joustavaa ja vaikuttavaa tukea. Tämän vuoksi hyvinvointialueen tulee hyödyntää monituottajamallia ja turvata sekä oman palvelutuotannon että ostopalveluiden tarkoituksenmukainen käyttö. Palvelurakenteen muutosten vaikutuksia tulee arvioida ensisijaisesti asiakkaiden saaman tuen, palvelujen vaikuttavuuden ja kokonaiskustannusten näkökulmasta